

Rättskraft i marknadsföringsrättsliga och immaterialrättsliga mål

Mikael Pauli

2020-10-22

DISPOSITION

- Allmänt om rättskraft (RB 17:11)
- Rättskraft enligt 53 § MFL
- ”Transkategorisk” rättskraft (dvs. rättsområdesöverskridande rättskraft)

Rättskraft – några utgångspunkter

- Rättskraftens syften: processekonomi och vinnande parts trygghet.
- Rättskraften ”styr” bestämmelserna om litispendens och, delvis, ändring av talan.
- Betydelse för frågor om intervention i vissa fall.
- Rättskraften som processhinder ska beaktas ex officio.
- Kan omfatta yrkanden och grunder som aldrig framförts.
- Rättskraftsverkan i princip oberoende av utgången i målet.
- Begreppsexercis och lek med ”ryska dockor”: samma sak –samma rättsföljd–samma fel...
- Rättskraften avgör vad som är *ett* eller flera käromål.

RB 17:11

”Dom äge, sedan tid för talan utgått, rättskraft, såvitt därigenom avgjorts den sak, varom talan väckts.

Domen äge ock rättskraft, i vad den innefattar prövning av fordran, som åberopats till kvittning.

Ej må fråga, som sålunda avgjorts, ånyo upptagas till prövning.

Om särskilda rättsmedel gälle vad därom är stadgat.”

Rättskraftens utsträckning/begränsning i fyra avseenden

- Objekt.
- Subjekt. (Vilka personer träffas av rättskraften? Huvudregel: bara parterna.)
- Tid. (Händelser efter domen bryter igenom rättskraften; *facta supervenientia*.)
- Domstolens sakliga behörighet.

Negativ rättskraft inomobligatoriska förhållanden – NJA 1984 s. 733

- Fel i fastighet.
- ”Hur långt rättskraften sträcker sig kan inte besvaras på ett för alla situationer enhetligt sätt.”
- Rättskraften vid fastighetsköp ska begränsas till det eller de fel varom talan förts.
- Om två bristfälligheter ska anses utgöra samma fel beror på hur nära samband de har.
- Bristfälligt utförd isolering i bjälklag och vindsutrymme ansågs vara ett annat fel än att husets ytterväggar över huvud taget inte var isolerade.

Negativ rättskraft inomobligatoriska förhållanden – NJA 1994 s. 23

- Fel i fastighet.
- *Rimligt att kräva* att en köpare i en och samma rättegång tar ställning till om han eller hon vill framställa både ett hävningsyrkande och ett yrkande om prisavdrag alternativt.
- Om en ogillande dom meddelas avseende ett av yrkanden omfattar rättskraften även det andra yrkandet, om det handlar om samma fel.

Negativ rättskraft inomobligatoriska förhållanden – NJA 1999 s. 520

- Arbete utförd på fast egendom.
- ”Reglerna i 17 kap 11 § och 13 kap 6 § RB kräver [...] inte mer än att samma rättsföljd inte skall bli föremål för två rättegångar. Behovet av en klar och lättillämpad regel talar med skärpa för att den negativa rättskraften begränsas till yrkanden som avser *samma rättsföljd* eller avser en rättsföljd som är *alternativ och ekonomiskt likvärdig*.”

Negativ rättskraft *utom*obligatoriska förhållanden

- Skadeståndslagens indelning i olika skadeståndsposter är avgörande. (Bl.a. sjukvårdskostnader, inkomstförlust och sakskada.)
- Men vad gäller vid olika sakskador?
  - En ”våldsverkare” har sönder flera föremål i en våning. (Rättskraften bör omfatta allt enligt Ekelöf).
  - En bil skadas vid ett tillfälle: dels plåt- och lackskada, dels skada på styrinrättningen. (Rättskraften bör begränsas till varje skada enligt Nordh).

Rättsföljdens/sakens identitet – några hållpunkter

- "[D]en negativa rättskraften [ska] begränsas till yrkanden som avser samma rättsföljd eller avser en rättsföljd som är alternativ och ekonomiskt likvärdig." (NJA 1999 s. 520).
- Om svaranden kan förpliktas till flera prestationer är det olika rättsföljder; se NJA 1999 s. 656. (Cirkelresonemang? Titta på grunden och yrkandet samt ändamålsöverväganden)
- Olika fel i samma köpeobjekt el. dyl. ger upphov till olika rättsföljder; se NJA 1984 s. 744. (Men vad är *ett* fel?)
- Olika obligationsrättsliga påföljder är olika rättsföljder.
- Utomobligatoriskt skadestånd: skadeståndslagens uppdelning i olika skadeståndsposter är avgörande.
- Flera *sakskador* p.g.a. en skadegörande handling?
- Vid periodiskt förfallande belopp eller andra tydliga delbelopp är varje belopp en separat rättsföljd.
- I princip inte möjligt för käranden att dela upp ett "enhetligt" belopp på mindre delbelopp.

Rättskraft enligt 53 § MFL

”En dom i vilken frågan om förbud enligt 23 § eller åläggande enligt 24 eller 25 § har prövats, hindrar att en ny talan enligt 23, 24 eller 25 § väcks med anledning av marknadsföringen. En sådan dom hindrar dock inte att samma fråga prövas på nytt när ändrade förhållanden föranleder det.”

Vad utmärker 53 § MFL?

- ”Marknadsföringen” i stället för ”saken”.
- Särskild bestämmelse (andra meningen) om efterföljande omständigheter
- Rättskraften träffar alla *potentiella* parter enligt motiven.
- Även långtgående rättskraft i objektivt hänseende enligt motiven.

Rättskraftens objektiva utsträckning enligt MFL

- Vad avses med ”samma marknadsföring”?
- Exempel: En *förbudstalan* ang. ett visst påstående i en annons om kvaliteten på en produkt ogillas (10 § st. 2 p. 1). Går det att därefter väcka en ny talan (samma parter) om *åläggande* i anledning av att det saknas väsentlig information rörande produkten i samma annons (10 § st. 3)?

Rättskraftens objektiva utsträckning enligt MFL

”Det är inte rimligt att en kärande som förlorar ett mål om förbud i fråga om en viss marknadsföring där han hävdar att denna är otillbörlig, skulle kunna väcka en ny talan om [...] åläggande att lämna viss information. Det bör kunna krävas att den som för talan om en viss marknadsföring tar ställning till **samtliga frågor om dess otillbörlighet** och behovet av information.” (Prop. 1994/95:123 s. 140.)

Rättskraftens objektiva utsträckning enligt MFL

”Vad som är en och samma marknadsföring avgränsas av flera faktorer, först och främst av den verksamhet i vars intresse marknadsföringen bedrivs. [...] Andra faktorer som avgränsar vad som är en och samma marknadsföring är den produkt som marknadsförs och utformningen av marknadsföringen, t.ex. annonsen eller reklamfilmen. Utgångspunkten vid bedömningen måste naturligtvis vara hur själva förbudet eller åläggandet är formulerat. [...] ” (Prop. 1994/95:123 s. 188.)

Rättskraftens *subjektiva* utsträckning enligt MFL

- Ny talan angående *samma marknadsföring* ("marknadsföringen") ej möjlig, oavsett parter.
- Rättskraften alltså ej begränsad till parterna i målet, utan omfattar alla potentiella parter på både kärande- och svarandesidan (se prop. 1994/95:123 s. 139 och 187).
- Exempel: KO väcker förbudstalan ang. visst påstående rörande en produkt i en annons. Talan ogillas. I samma annons förekom ett renommésnyltande påstående. Kan det berörda företaget därefter väcka talan ang. renommésnyltning?

Rättskraften enligt MFL

- Rättskraftens vidsträckta omfattning i objektivt hänseende ("samma marknadsföring") och i subjektivt hänseende (alla potentiella parter träffas) kan leda till rättsförluster.
- Motverkas av möjligheten till intervention eller kumulation.
- KO underrättas så fort en talan inleds enligt MFL (för att kunna intervensera).
- En alltför vidsträckt rättskraft skulle kunna strida mot EKMR och rätten till domstolsprövning.
- Lösning: tolka samma marknadsföring snävt.

Rättskraft enligt 53 § andra meningen MFL

”En dom i vilken frågan om förbud enligt 23 § eller åläggande enligt 24 eller 25 § har prövats, hindrar att en ny talan enligt 23, 24 eller 25 § väcks med anledning av marknadsföringen. **En sådan dom hindrar dock inte att samma fråga prövas på nytt när ändrade förhållanden föranleder det.**”

Rättskraftens utsträckning i tiden enligt MFL

- När kan omprövning ske? ("ändrade förhållanden").
- HD (NJA 2010 s. 48 p. 7) har uttalat att nya bevis kan leda till omprövning enligt 53 § MFL.
- Men bestämmelsen bör tolkas i enlighet med de principer som följer av RB 17:11 (se prop. 1994/95:123 s. 188). Ny bevisning måste avse tiden efter domen.
- "Nygammal" bevisning kan föranleda **resning** (RB 58:1) Detsamma gäller om det framkommer att en part farit med osanning.
- Bestämmelsen tar främst sikte på ändrade marknadsförhållanden (a.prop. s. 188).
- Ny praxis har ansetts utgöra "ändrade förhållanden" (se MD 1986:29 och MD 2011:18).

”Transkategorierell” rättskraft (rättskraft över rättsområdesgränserna)

”Transkategorierell” rättskraft – skadestånd

- Marknadsdomstolen vs. allmän domstol (rättskraftens inskränkning till domstolens sakliga behörighet).
- Skadeståndstalan på MFL-grund och sedan (eller samtidig) skadeståndstalan på immaterialrättslig grund avseende samma skada var möjligt innan PMD-reformen.
- En talan avseende t.ex. utebliven vinst (avseende samma tidsperiod och produkt etc.) avser samma rättsföljd oavsett om talan stöds på MFL eller immaterialrättslig lag.
- Men vad gäller om en talan avser t.ex. utebliven vinst och den andra talan goodwill-skada?
- Vilken rättskraft har en MFL-dom i förhållande till en ny MFL-talan om skadestånd och vad gäller inom immaterialrätten?

Rättskraft skadestånd MFL respektive immaterialrätten

- Immaterialrättens (t.ex. 54 § URL) skadeståndsbestämmelser innehåller inga regelrätta uppräkningsposter över *skadeståndsposter* (jfr skadeståndslagen) utöver tudelningen "skälig ersättning" respektive "ytterligare skada".
- 54 § URL: "Skälig ersättning" samt "ytterligare skada", varvid beaktas bl.a. utebliven vinst, intrångsgörarens vinst och intresset av att intrång inte sker.
- 37 § MFL: ersätta *skadan*, varvid hänsyn får tas även till omständigheter av annan än ekonomisk art.
- Enligt 37 § MFL är det *en* skada. Även "ytterligare skada" enligt URL bör nog förstås som *en* skada.
- Vilket behov har käranden av att kunna dela upp anspråken på flera rättegångar?
- Intresset av en lättillämpad och förutsebar rättskraftsregel.

”Transkategorierell” rättskraft – förbud

- MFL-talan om förbud p.g.a. renommé-snyltning som följs av en talan om förbud p.g.a. varumärkesintrång (samma faktiska gärning/överträdelse/händelseförlopp).
- Lagstridighetsprincipen?
- Talar emot: processekonomi.
- Vilken rättskraft har en immaterialrättslig förbudsdom enligt en lag i förhållande till en ny talan stödd på en *annan* immaterialrättslig lag?

En förbudsdoms rättskraft på (enbart) immaterialrättens område(n)

- RB 17:11 (negativ fullgörelsetalan)
- En förbudsdom enligt t.ex. URL kan prekludera en förbudstalan enligt ML om det är samma intrångsgärning.
- De olika aspekterna av ett förbud? (Import, utbudning, försäljning, tillverkning, marknadsföring m.m.)
- Är varje aspekt en egen rättsföljd?
- Dock svårt att se vad en så långtgående uppdelning fyller för funktion.
- Bör kanske i stället ses som olika aspekter av samma grundläggande anspråk (respekten för ensamrätten). (Jfr NJA 1984 s. 733: två brister kan anses vara samma fel.)
- Ett *nytt* slags intrång kan beivras tack vare principen om efterföljande omständigheter.

”Transkategorisk” rättskraft – förbudsdomar

- Talar emot sådan rättskraft:
  - Olika rättskraftsregler (53 § MFL resp. 17:11 RB).
  - Förbuden utformas något annorlunda enligt MFL resp. immaterialrätten. (Den konkreta överträdelsen resp. andra likande åtgärder.)
  - Olika innebörd av ordet ”marknadsföring”.
  - Olika intressen bakom regelverken.
- Talar för sådan rättskraft:
  - Processekonomi
  - Vilket behov finns av att dela upp processen?
  - Ett marknadsföringsrättsligt förbud är i regel alternativt till ett immaterialrättsligt förbud (”använda i näringsverksamhet” eller ”sälja, utbjuda och marknadsföra”). Den påbjudna underlåtenheten kan ses som *en* prestation.
  - Rimligt att kräva av käranden att den framställer alla yrkanden och grunder i anledning av den aktuella överträdelsen i en och samma process.
  - Immaterialrättsliga förbud kan ha rättskraftsverkan över flera områden (upphovsrätt – mönsterskydd). Kanske rimligt att så bör vara fallet även här.

”Transkategorisk” rättskraft – förbudsdomar

- Slutsats: En MFL-dom bör prekludera en immaterialrättslig förbudstalan avseende samma överträdelse (samma faktiska händelseförlopp).
- Men rättsläget är oklart. PMD-praxis tyder på olika synsätt.

”El-flugan” – PMD:s dom 29/3 2018 (mål nr PMT 14823-16)

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen förbjuder Star Trading i Svenljunga Aktiebolag, vid vite om 1 000 000 kr, att marknadsföra eller sälja de elektriska ljusstakarna Trix ljusstake 19L, Trix 19L plastljusstake B/O med timer, Trix 19L metallljusstake B/O Timer och Strix ljusstake 15 ljus i olika färger.

”El-flugan” – närmare om förbudet

- PMD ansåg att redan den upphovsrättsliga grunden var tillräcklig för att meddela det yrkade förbudet, men gick ändå vidare och prövade och biföll yrkandet även på MFL-grunden.
- Käranden förtydligade i PMÖD att varje grund för sig kunde leda till det yrkade förbudet.
- PMÖD ansåg inte att MFL-grunden kunde bifallas och förbjöd svaranden att ”utbjuda eller sälja” ljusstakarna. (Dom 28/6 2019 mål nr PMT 3854-18.)

”Red Bull” – PMD:s dom 10/1 2019 (mål nr PMT 13726-17)

DOMSLUT

1. Patent- och marknadsdomstolen förbjuder K-Nutrition AB, vid vite om 500 000 kr,
  - a) att i näringsverksamhet bjuda ut och sälja energidrycker eller kosttillskott under de kännetecken, i form av röda tjurar med vingar, som återfinns på förpackningen i domsbilaga 1, och
  - b) att vid marknadsföring av icke-alkoholhaltiga drycker eller kosttillskott, inklusive energidrycker, använda de figurer i form av röda tjurar med vingar som återfinns på förpackningen i domsbilaga 1, eller liknande figurer.

MySafety – PMD:s dom 21/11 2018 (mål nr PMT 13002-17)

1. Patent- och marknadsdomstolen förbjuder Modou Lamin Konta vid vite om 500 000 kr
  - a) enligt 8 kap. 3 § varumärkeslagen (2010:1877) och 15 § firmalagen (1974:156) att i näringsverksamhet använda kännetecknen MYSAFE, MySafe och Mysafe för verksamhet, tjänster och produkter inom områdena identitetsbevakning, IT-säkerhet, personlig integritet, ID-bevakning, SSL-Portal, krypterad e-post, bakgrundskontroller och andra säkerhetstjänster,
  - b) enligt 23 och 26 §§ marknadsföringslagen (2008:486) att vid marknadsföring av verksamhet, tjänster och produkter inom områdena identitetsbevakning, IT-säkerhet, personlig integritet, ID-bevakning, SSL-portal, krypterad e-post, bakgrundskontroller och andra säkerhetstjänster, använda kännetecknen MYSAFE, MySafe och Mysafe eller väsentligen likartade kännetecken,

MySafety – PMD:s dom 21/11 2018 (mål nr PMT 13002-17) s. 12

”Marknadsföringen är därför otillbörlig på det sätt Kärnandebolagen har gjort gällande. Förbudsyrkandena ska följaktligen bifallas fullt ut. Till skillnad från förbud enligt varumärkeslagen och firmalagen finns det i marknadsrättsligt hänseende inget hinder mot att förbudet även omfattar väsentligen likartade kännetecken som de som faktiskt har använts. Då förbudet enligt marknadsföringslagen skiljer sig från förbudet i punkten 1 a) i domslutet har det placerats i punkt 1 b).”

Sammanfattning

- Motiven till MFL anvisar en mycket omfattande rättskraftsverkan i subjektivt och objektivt hänseende av förbudsdomar. Men är det rimligt och förenligt med EKMR?
- Skadeståndstalan enligt MFL prekluderar sådan talan på immaterialrättslig grund och vice versa avseende samma skada i anledning av samma överträdelse/gärning.
- En immaterialrättslig förbudsdom kan prekludera en senare immaterialrättslig förbudstalan även om den stöder sig på en annan lag.
- En förbudstalan enligt MFL borde prekludera en förbudstalan på immaterialrättslig grund avseende samma överträdelse/gärning och vice versa, men rättsläget är oklart.